

Universitatea Tehnică a Moldovei

**INSTITUȚIA CONTRACTULUI COLECTIV
DE MUNCĂ**

Studentă:

Costin Nicoleta

Coordonator:

Moraru Elena

**Conf. univ.,
Doctor în drept**

Chișinău, 2023

CUPRINS

LISTA

CU

ABREVIERI

.....	11
INTRODUCERE.....	12
1. ANALIZA ȘTIINȚIFICĂ A INSTITUȚIEI CONTRACTULUI COLECTIV DE MUNCĂ.....	15
1.1. Analiza investigațiilor științifice în materia contractului colectiv de muncă.....	15
1.2. Evoluția reglementărilor și analiza legislației naționale și internaționale privind instituția contractul colectiv de muncă.....	18
1.3. Concluzii la capitolul 1.....	24
2. NEGOCIERILE COLECTIVE - FORMĂ DE REALIZARE A PARTENERIATULUI SOCIAL.....	26
2.1. Conceptualizarea parteneriatului social.....	26
2.2. Negocierile colective privind elaborarea contractului colectiv de muncă.....	31
2.3. Fazele (etapele) negocierilor colective pentru încheierea contractului colectiv de muncă...36	
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	42
3. CONTRACTUL COLECTIV DE MUNCĂ – FORMĂ DE REALIZARE A PARTENERIATULUI SOCIAL.....	43
3.1. Natura juridică a contractul colectiv de muncă - act de parteneriat social în sfera muncii....43	
3.2. Caracterile juridice, conținutul și funcțiile contractului colectiv de muncă.....	47
3.3. Modificarea, suspendarea și încetarea contractului colectiv de muncă.....	52
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	55
4. ASPECTE PRACTICE ÎN MATERIA ÎNCHEIERII CONTRACTELOR COLECTIVE DE MUNCĂ.....	56
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	65
BIBLIOGRAFIE.....	67
ANEXA A Etapele negocierilor colective/Piramida reglementărilor juridice în domeniul parteneriatului social.....	71

ANEXA B Factorii care influențează asupra eficienței contractului colectiv de muncă.....	72
---	----

ADNOTARE

Numele, prenumele: Costin Nicoleta

Titlu: Instituția Contractului Colectiv de Muncă

Structura lucrării: introducere, 4 capitole, 11 subcapitole, concluzii și recomandări, bibliografie.

Cuvinte cheie: contract colectiv de muncă, negocieri colective, convenție colectivă, parteneriat social, pacea socială, sindicate, patronate, salariat, angajator

Problematica studiului Cu referire la instituția contractului colectiv de muncă care este o formă de realizare a parteneriatului social într-o societate democratică, nu putem să nu remarcăm faptul că adeziunea statului la cooperarea tripartită cu asociațiile patronale și organizațiile sindicale nu este un act de bunăvoință, ci reflectă nevoia imperioasă de progres fără asperități și de durată în ce privește rezolvarea problemelor legate de dezvoltarea social-economică. De asemenea, acesta reprezintă prețul pe care partenerii sociali trebuie să-l plătească, ca membri ai unei societăți organizate, dedicată menținerii păcii sociale, distribuției echitabile a venitului național, protecției și promovării drepturilor salariaților etc.

Obiectivele: analiza opiniilor în literatura de specialitate în domeniul contractului individual de muncă; examinarea evoluției conceptului de contract colectiv de muncă în diferite sisteme de drept și la diferite etape istorice de dezvoltare; analiza legislației naționale și internaționale privind încheierea contractului colectiv de muncă; clasificarea principalelor teorii, formulate în vederea determinării naturii juridice și a efectelor contractului colectiv de muncă; identificarea și elucidarea funcțiilor și conținutului contractului colectiv de muncă; analiza modului de negocieri colective pentru încheierea contractului colectiv de muncă, ca formă de realizare a parteneriatului social; cercetarea modalităților legale de soluționare a conflictelor colective de muncă; expunerea concluziilor și propunerilor de legea ferenda în domeniul instituției contractului colectiv de muncă.

Metode aplicate la realizarea cercetării: Întru realizarea prezentului studiu au fost aplicate mai multe metode analitice de cercetare științifică printre care menționăm: a) *metoda analizei istorice*, constând în cercetarea evoluției CCM; b) *metoda analizei logice*, constând în utilizarea raționamentelor logice, aplicate pe parcursul elaborării tezei, cu referință la: sintetizarea opiniilor doctrinare susținute de diferiți autori; c) *metoda analizei sistemice*, constând în cercetarea normelor legale ce reglementează instituția contractului colectiv de muncă.

Rezultatul concret obținut: constă în formularea concluziilor de ordin teoretic și practic și expunerea unor concluzii în domeniul negocierilor colective și contractului colectiv de muncă – ca forme de realizare a parteneriatului social.

ANNOTATION

Name, first name: Costin Nicoleta

Title: The Institution of the Collective Labor Agreement

The structure of the work: introduction, 4 chapters, 11 subsections, conclusions and recommendations, bibliography.

Keywords: collective labor contract, collective negotiations, collective convention, social partnership, social peace, unions, employers, employee, employer

The problem of the study With reference to the institution of the collective labor contract, which is a form of achieving social partnership in a democratic society, we cannot fail to note that the state's adherence to tripartite cooperation with employers' associations and trade unions is not an act of goodwill, but reflects the imperative need for smooth and lasting progress in terms of solving problems related to social-economic development. Also, this represents the price that social partners must pay, as members of an organized society, dedicated to maintaining social peace, fair distribution of national income, protection and promotion of employees' rights, etc.

Objectives: analysis of opinions in the specialized literature in the field of the individual employment contract; examining the evolution of the collective labor contract concept in different legal systems and at different historical stages of development; analysis of national and international legislation regarding the conclusion of the collective labor agreement; the classification of the main theories, formulated in order to determine the legal nature and effects of the collective labor contract; identifying and elucidating the functions and content of the collective labor contract; analysis of the method of collective negotiations for the conclusion of the collective labor contract, as a form of realization of the social partnership; researching legal ways to resolve collective labor conflicts; exposition of the conclusions and proposals of the Ferenda law in the field of the institution of the collective labor agreement.

Methods applied to the realization of the research: In order to carry out this study, several analytical methods of scientific research were applied, among which we mention: a) the method of historical analysis, consisting in the research of the evolution of CCM; b) the method of logical analysis, consisting in the use of logical reasoning, applied during the elaboration of the thesis, with reference to: synthesizing the doctrinal opinions supported by different authors; c) the systemic analysis method, consisting in the research of the legal norms that regulate the institution of the collective labor contract.

The concrete result obtained: consists in the formulation of theoretical and practical conclusions and the presentation of some conclusions in the field of collective negotiations and the collective labor contract - as forms of achieving social partnership.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei. Caracteristica principală a unui stat democratic, întotdeauna o constituie participarea tuturor membrilor societății la conducerea acestei societăți, anume prin atragerea cetățenilor acestui stat în rezolvarea multor probleme de organizare, strategie și funcționare a tuturor organismelor sociale de toate nivelurile.

O modalitate importantă de exprimare a democrației politice, este dialogul social care trebuie să fie prezent în sfera social-economică dar, îndeosebi în domeniile raporturilor juridice de muncă.

În perioada anterioară proclamării independenței Republicii Moldova, toate instituțiile juridice ale dreptului colectiv al muncii (contractul colectiv de muncă, statutul legal al organizațiilor sindicale, conflictele colective de muncă) au fost supuse unor reglementări imperfecte, improprii, ce au condus la deformarea naturii juridice a acestora. Mai mult, nu putem vorbi despre faptul că, în perioada menționată, ar fi funcționat cel puțin unele dintre elementele parteneriatului social în sfera muncii, imposibilitate datorată, în mare măsură, totalitarismului politic.

Cu referire la instituția contractului colectiv de muncă care este o formă de realizare a parteneriatului social într-o societate democratică, nu putem să nu remarcăm faptul că adeziunea statului la cooperarea tripartită cu asociațiile patronale și organizațiile sindicale nu este un act de bunăvoință, ci reflectă nevoia imperioasă de progres fără asperități și de durată în ce privește rezolvarea problemelor legate de dezvoltarea social-economică. De asemenea, acesta reprezintă prețul pe care partenerii sociali trebuie să-l plătească, ca membri ai unei societăți organizate, dedicată menținerii păcii sociale, distribuției echitabile a venitului național, protecției și promovării drepturilor salariaților etc.

În lucrare am încercat să evidențiem importanța instituției contractului colectiv de muncă, semnificația acestui contract, fiind analizate detaliat funcțiile și caracterile juridice, modalitatea de încheierea și încetarea contractului colectiv de muncă. Am abordat în lucrare și problema conflictelor colective de muncă și soluționarea lor, fiind evidențiate lacunele legislative din domeniul supus cercetării.

Noutatea științifică. Așadar, din intenția de a preveni eventualele scăpări ale legiuitorului moldovean și, totodată, de a preveni transpunerea în legislația națională a unor prevederi legale ce ar putea dăuna unui climat de parteneriat social în sfera muncii, am considerat necesar să facem o analiză comparativă a fundamentelor teoretico-practice ce vizează instituția contractului colectiv de muncă în Republica Moldova. În prezent, există mai multe opinii a cercetătorilor autohtoni în domeniul dreptului muncii, pentru reformarea cadrului legal

ce guvernează raporturile colective de muncă, care ar putea avea următoarele efecte: reevaluarea reglementării legale a parteneriatului social, inclusive și a instituției contractului colectiv de muncă.

Soluționarea problemelor nominalizate reclamă o cercetare a instituției juridice a contractului colectiv de muncă, studiu direcționat spre determinarea naturii și semnificației juridice a acestuia, cu intenția de a scoate în relief rolul parteneriatului social și a formelor de realizare a acestuia – contractul colectiv de muncă. Aceste argumente, dar și altele, nu vin decât să sprijine actualitatea temei alese de către noi spre cercetare.

Scopul lucrării. Teza are scopul să abordeze multiaspectual instituția contractului colectiv de muncă anume prin prisma opiniilor existente în doctrină. Identificarea și configurarea circumstanțelor și datelor care au stat la baza cercetării, ne-au ajutat să elucidăm conceptul general al contractului colectiv de muncă și să evidențiem importanța acestui contract în domeniul raporturilor colective de muncă.

Obiectivele generale:

- analiza opiniilor în literatura de specialitate în domeniul contractului individual de muncă;
- examinarea evoluției conceptului de contract colectiv de muncă în diferite sisteme de drept și la diferite etape istorice de dezvoltare;
- analiza legislației naționale și internaționale privind încheierea contractului colectiv de muncă;
- clasificarea principalelor teorii, formulate în vederea determinării naturii juridice și a efectelor contractului colectiv de muncă
- identificarea și elucidarea funcțiilor și conținutului contractului colectiv de muncă;
- analiza modului de negocieri colective pentru încheierea contractului colectiv de muncă, ca formă de realizare a parteneriatului social;
- cercetarea modalităților legale de soluționare a conflictelor colective de muncă;
- expunerea concluziilor și propunerilor de legea ferenda în domeniul instituției contractului colectiv de muncă.

Metodologia de cercetare. Întru realizarea prezentului studiu au fost aplicate mai multe metode analitice de cercetare științifică printre care menționăm: a) *metoda analizei istorice*, constând în cercetarea evoluției CCM; b) *metoda analizei logice*, constând în utilizarea raționamentelor logice, aplicate pe parcursul elaborării tezei, cu referință la: sintetizarea opiniilor doctrinare susținute de diferiți autori; c) *metoda analizei sistemice*, constând în cercetarea normelor legale ce reglementează instituția contractului colectiv de muncă.

Structura lucrării. Lucrarea este formată din introducere, 4 capitole cu 11 subcapitole, concluzii generale și bibliografie.

Capitolul I. *Analiza științifică a instituției contractului colectiv de muncă.* Sînt supuse unei analize minuțioase opiniile savanților autohtoni și străinistrăini care au cercetat, în cadrul demersurilor științifice, instituția juridică a contractului colectiv de muncă. De asemenea, este supusă investigării evoluția istorică a reglementărilor legale privind raporturile colective de muncă.

Capitolul II. *Instituția contractului colectiv de muncă – ca formă de realizare a parteneriatului social.* Este dedicat cercetării unor aspecte teoretico-practice referitoare la noțiunea și funcțiile negocierii colective și nemijlocit instituția contractului colectiv de muncă.

Capitolul III. *Modalități legale de soluționare a conflictelor colective de muncă pe cale extrajudiciară.* În acest capitol ne-am axat pe modalitățile extrajudiciare de soluționare a conflictelor colective de muncă și anume declanșarea conflictelor colective de muncă și procedura extrajurisdicțională de soluționare a unor astfel de conflicte.

Capitolul IV. *Aspecte practice în materia încheierii contractelor colective de muncă.* Este destinat analizei studiilor de caz în domeniul contractelor colective de muncă.

BIBLIOGRAFIE

Acte normative internaționale și naționale

1. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 98/1949 privind aplicarea principiilor dreptului la organizație și purtarea tratativelor colective, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26 septembrie 1995.
2. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 87/1948 privind libertatea sindicală și apărarea dreptului sindical, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995
3. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 135/1971 privind protecția reprezentanților în întreprinderi și înlesnirile ce se acordă acestora, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 593-XIII din 26.09.1995
4. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 154/1981 privind promovarea negocierilor colective, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 944-XIII din 15 octombrie 1996.
5. Constituția RM din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al RM, nr. 1 din 12.08.1994.
6. Codul Muncii al RM, nr.154-XV din 28.08.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.159-162 din 29.07.2003.
7. Legea RM cu privire la organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel territorial: nr. 245/2006. În: Monitorul Oficial al RM nr. 142-145 din 08.09.2006.
8. Legea RM cu privire la sindicate: nr. 1129-XIV/2000. În: Monitorul Oficial al RM, nr. 130-132 din 19.10.2000.
9. Legea RM cu privire la patronate: nr. 976-XIV/2000. În: Monitorul Oficial al RM, nr. 141 din 09.11.2000.
10. Hotărârea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective „Cu privire la apro-barea Regulamentului-tip privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru dialog social „angajator – salariați”. În: Monitorul Oficial al RM, 21.11.2008, nr. 208-209.

Monografii, contribuții în seriale tipărite

11. ALBICI M. *Despre drept și știința dreptului*. Ed. a 2-a. București: Universul Juridic, 2010. 216 p.
12. ARAMĂ E. *Istoria dreptului românesc*. Chișinău: Reclama, 1998. 199 p.
13. ATHANASIU Al., DIMA L. *Dreptul muncii*. București: All Beck, 2005. 371 p.
14. ATHANASIU Al., ș.a. *Codul muncii. Comentariu pe articole*. Articolele 1-107. București: C.H. Beck, 2012. 568 p.
15. BELIGRĂDEANU Ș. *Legislația muncii comentată*, (vol. 3/1997). București: Lumina Lex, 1997. 455 p.
16. BELU C., BELU A. *Negocierea contractului colectiv de muncă*. Craiova: Reprograph, 2002. 283 p.
17. BELU C. Unele considerații cu privire la cooperarea tripartită pe plan mondial în materia negocierilor colective. În: *Revista de științe juridice*, 2002, nr. 26, p. 54-59.
18. BOIȘTEANU E. *Dreptul muncii. Partea generală*. Chișinău: Pontos, 2005. 144 p.

19. BOIȘTEANU, E., DRUMEA, I. *Parteneriatul social în sfera muncii: ghid practic pentru patroni*. Chișinău: Sofart Studio, 2012. 32 p.
20. BOIȘTEANU E., DRUMEA I. *Ghidul angajatorului în negocierile colective*. Chișinău: Sofart Studio, 2014. 41 p.
21. BOIȘTEANU E., FAGHIAN C. Unele reflecții analitice privind instituția contractului colectiv de muncă în legislația muncii a Republicii Moldova. În: *Revista română de dreptul muncii*, 2013, nr. 7, p. 49-76.
22. BOROI G., STĂNCIULESCU L. *Drept civil: curs selectiv pentru licență*. București: Hamangiu, 2006. 619 p.
23. BRONSTEIN A. *International and comparative Labour Law. Current challenges*, ILO: 2009. 320 p.
24. CAPȘA T. Comentariu științifico-practic la Codul muncii al Republicii Moldova. În: *Dreptul muncii*, 2009, nr. 10-11. 196 p.
25. CARLS K., BRIDGFORD J. *Dialogul social. Manual de educație sindicală*. Turin: Centrul Internațional de Formare al OIM, 2012. 59 p.
26. CODREANU G. *Dialogul social și pacea socială*. București: Tribuna economică, 2007. 238 p.
27. CORNESCU AL. *Dreptul sindical*. București: Hamangiu, 2010. 200 p.
28. DIMITRIU R. *Legea privind soluționarea conflictelor de muncă. Comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007. 301 p.
29. DIMITRIU R. Precizări privind informarea și consultarea părților raporturilor de muncă. În: *Revista română de dreptul muncii*, 2007, nr. 2, p. 11-25.
30. DIMITRIU R. ș.a. Negocierea colectivă și protecția lucrătorilor migranți în cadrul Uniunii Europene. În: *Revista română de dreptul muncii*, 2009, nr. 5, p. 24-35.
31. DORNEANU V. *Dreptul muncii. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2012. 250 p.
32. DORNEANU V. *Dialogul social – fundament al democrației economico-sociale*. București: Lumina Lex, 2006. 224 p.
33. DORNEANU V., BĂDICĂ Gh. *Dreptul muncii*. București: Lumina Lex, 2002. 499 p.
34. FASHOYIN T. Tripartite cooperation, social dialogue and national development. În: *International Labour Review*, 2004, nr. 4, p. 341-372.
35. FASHOYIN T. Cooperation tripartite, dialogue social et développement national. În: *Revue internationale du travail*, 2004, nr. 4, p. 371-403.
36. FILIP L. *Curs de dreptul muncii*. Iași: Casa de editură „Venus”, 2003. 350 p.
37. GHIMPU S., ȚICLEA Al. *Dreptul muncii*. București: All Beck, 2000. 640 p.
38. GIDRO R. *Dreptul muncii*. București: Universul Juridic, 2013. 376 p.
39. *Micul dicționar enciclopedic*. București: Univers Enciclopedic, 2004. 1500 p.
40. MOARCĂȘ Cl. *Dreptul colectiv al muncii*. București: C.H. Beck, 2012. 311 p.
41. MOCANU E. *Curs de prelegeri la dreptul muncii (Partea generală)*. Chișinău: CEP USM, 1997. 272 p.
42. NEGRU T., SCORȚESCU C. *Dreptul muncii – curs universitar*. Chișinău: Labirint-Cutasevici, 2010. 320 p.
43. PAȘCOV A.S., SMIRNOV O.V. *Dreptul muncii sovietic: manual pentru instituțiile de învățământ superior*. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1990. 424 p.
44. PĂTRU R.Ș. *Contractele și acordurile colective de muncă*. București: Hamangiu, 2014. 289 p.

45. PETRESCU I. *Negocierea contractului colectiv de muncă*. București: Editura București & Q Management, 1991. 108 p.
46. POPESCU A. *Dreptul internațional al muncii*. București: C.H. Beck, 2006. 678 p.
47. POPESCU R.R. Analiză asupra unor aspecte controversate ale Legii nr. 62/2011 cu privire la dialogul social. În: *Revista română de dreptul muncii*, 2011, nr. 5, p. 11-20.
48. ROMANDAȘ N. *Dreptul muncii*. Chișinău: Reclama, 1997. 410 p.
49. ROMANDAȘ N., BOIȘTEANU E. *Dreptul colectiv și individual al muncii*. Chișinău: Reclama, 2003. 288 p.
50. ROMANDAȘ, N., BOIȘTEANU E. *Dreptul muncii*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 735 p.
51. ROMANDAȘ N., BOIȘTEANU E. *Dreptul colectiv al muncii*. Bălți: Presa universitară bălțeană, 2003. 102 p.
52. ROMANDAȘ N., BOIȘTEANU E. *Ghidul specialistului în sfera resurselor umane*. Chișinău: Reclama, 2009. 220 p.
53. ȘTEFĂNESCU I.T. *Tratat de dreptul muncii*. București: Wolters Kluwer, 2007. 768 p.
54. ȘTEFĂNESCU I.T. *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*. Ed. a II-a. București: Universul Juridic 2012. 941 p.
55. ȚICLEA Al. *Dreptul muncii*. București: Universul juridic, 2020. 600 p.
56. ȚICLEA Al. *Dreptul muncii*. Ed. a 5-a, rev. și actualizată. București: Universul Juridic, 2012. 515 p.
57. ȚICLEA Al. *Tratat de dreptul muncii*. București: Universul Juridic, 2016. 1120
58. ȚICHINDELEAN M. *Dreptul colectiv al muncii*. București: Universul Juridic, 2015. 224 p.
59. VISSER J. Industrial relations and social dialogue. În: *Changing Labour Market in Europe. The role of institutions and policies*, Geneva, ILO, 2001, p. 184-242.
60. VOICU M., POPOACĂ M. *Dreptul muncii. Convenții internaționale*, vol. II. București: Lumina Lex, 2001. 319 p.
61. VOICULESCU D. *Negocierea – formă de comunicare în relațiile interumane*. București: Editura Științifică, 1991. 136 p.
62. VOLONCIU M. *Negocierea contractului colectiv de muncă*. Brașov: Omnia-UNI-S.A.S.D., 1999. 250 p.
63. ZAMFIR C., STĂNESCU S. *Enciclopedia dezvoltării sociale*. Iași: Polirom, 2007. 664 p.
64. ДМИТРИЕВОЙ И. К. КУРЕННОГО А. М. *Трудовое право России: Практикум* Москва: Юристъ, 2004. 523 p.
65. ДРАЧУК М.А. О функциях и содержании коллективного договора. В: *Вестник Омского университета. Серия «Право»*. № 4 (13)/2007. сс. 116–121
66. ФИЛИПЦОВА Н.А. Правовые элементы коллективного договора. В: *Вестник Воронежского института МВД России* №1/2018. сс. 178-183.
67. ЖУКОВА Т. Нет договора, нет и ответственности. În: *Юрист*, 2011, №23, с. 14.
68. КАТВИЦКАЯ М. Регулирование трудовых отношений с помощью локальных норматив-ных актов. În: *Кадровик. Трудовое право для кадровика*, 2008, №9, с. 14-20.
69. КИСЕЛЕВ И. Я. *Трудовое право России и зарубежных стран*: Москва: Эксмо, 2006. 608 p.
70. ЛУШНИКОВ А. М., ЛУШНИКОВА М. В. *Очерки теории трудового права*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2006. 940 p.

71. ЛУШНИКОВ А. М., ЛУШНИКОВА М.В. *Курс трудового права*. Том 2. Москва: Изд-во Статут, 2009. 1151 с.

72. ЛУШНИКОВА М.В., ЛУШНИКОВ А.М., ТАРУСИНА Н.Н. *Дцццворы в свере семьи, труда социального обеспечения*. Ярославль: 2008. 432 р.

73. МАВРИН С.П. Социальное партнерство в трудовых отношениях: понятие и механизм осуществления. În: *Российское трудовое право на рубеже тысячелетий*. Санкт-Петербург, 2001, с. 37-57

74. СМЕРНОВА О.В. СНЕГИРЕВ И.О. *Трудовое право*. Москва: Проспект, 2007. 600 р.

Surse web:

75. Legea RM privind contractul colectiv de muncă nr. 1203-XII/1993 din 25 februarie 1993 (abrogată). Disponibil:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view=doc&lang=1&id=311568>

76. Legea RM Pentru soluționarea conflictelor colective de muncă nr. 1298-XII/1993 Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=310845>

77. Popescu R.R. Ghid cu privire la negocierea contractului colectiv de muncă la nivel de unitate și declanșarea conflictelor colective de muncă, Blocul Național Sindical, 2012. În: Disponibil: <http://www.bnsct.ro/wp-content/uploads/2012/04/newsletter-martie-2012-ghid-negociere.pdf>

78. Social dialogue. Disponibil: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/decent-work-agenda/social-dialogue/lang--en/index>